

LBRIS

We know
books

Sever Stoica

Iuliu Maniu
prin oglinda adversarilor politici

Ediție îngrijită de Marius Mureșan

CASA CĂRȚII DE ȘTIINȚĂ
Cluj-Napoca, 2023

Cuprins

Notă asupra ediției	7
Prefață	9
Fragment de portret	11
Intrarea în viața politică	19
Abandonarea pasivității.....	34
Debutul parlamentar	45
Iredentismul conducătorului.....	57
Conducătorul și Războiul Balcanic	65
Tratativele cu contele Tisza.....	72
Ardealul și Germania	93
Pe frontul italian.....	114
Acțiunea revoluționară de la Viena	121
Tratativele de la Arad.....	130
Proclamarea Unirii.....	146
Mutarea liniei demarcaționale.....	179

Fragment de portret¹

Dl Iuliu Maniu n-are nimic din vraja de culoare a curcubeului. Sentimentele sale n-au efemera viață de o zi a florii de Tisa. Singularizat și interiorizat, bărbatul de stat transilvănean nu este un om de vitrină. Nici de galerie. N-are nimic din însușirile de scenă ale suveranului sufragiului universal. Nu este un răscolitor incendiar al maselor. Nu inflamează. Nu-și maltratează pieptul cu ropote de pumni ca vânătorii de popularitate ce-și reped copoii vorbelor asupra întrunirilor înflăcărate de mirajul paradisiac al făgăduielilor. Nu ia niciodată numele Domnului în deșert și nu-și evocă în fața întrunirilor iubirea de neam. Verbalizarea iubirii de țară i se pare o jignire a pudorii' ce i-ar împurpura obrazul. Nu se destăinuie iubirea față de Dumnezeu decât în interiorul sufletului și nu se rostește

---

1 Portretul acesta a fost designat, în loc de predoslovie, la cartea din anul 1928. Primele file ale acestui portret ne lipsesc. Au dispărut. Azi nu le mai putem reconstitui.

dragostea de neam decât în rugăciunea discretă a faptelor de fiecare zi. Acesta este sentimentul omului închinător al realităților robuste, pe care știe să le cezarizeze cu mâna uscățivă și avară a înțelepciunilor simple și cotidiene.

Oratoria sa impecabilă, de o ținută reținută și academică, n-are nimic avântat, nimic hipnotic, nimic din vâl-vătaia verbului, care încleștează indignarea și pumnii. Calm ca o suprafață verzuie a unui lac, marea agitată a unei întruniri publice cu gurile în explozie de strigăte nu-i învolburează sentimentele și nu-i revarsă în suflet acel fluid magnetic care fanatizează și înflăcărează verbul. Nu extaziază mulțimile. Nu creează puncte de polarizare târând în câmpul magnetic al torentului popular sufletele anonime cu obrazul zdrențuit de suferințe.

Popularitatea sa imensă ca o mare agitată de furtună este un miracol pentru toate mințile rebele realităților, care reduc sufragiul maselor numai la aritmetica fecundă a prestidigitatorului: aruncați-vă leul votului vostru în urna pălăriei mele ca să vă scot din căptușeala guvernării doi lei de aur. Popularitatea sa sub cerul de grinzi al colibelor nu este o beție a mirajului, ci strălucirea grea a unei onestități fără pată. Dl Iuliu Maniu este în cugetul popular omul dreptății, fiul divin ce ține în mâinile sale cumpăna adevărului. În viața sa ascetică, fără patima flămândă a cărnii, țărării silabisesc ca într-o evanghelie viața simplă a pescarului din Nazaret. Și această aderență colectivă a maselor rurale se învecinează uneori cu hotarele superstiției reînviată din sicriul veacurilor defuncte.

Într-un sat sălăjean împrejmuț de gardul de struguri al viilor. Drumul e prăfuit de raze blonde ce ar părea de soare. Țăranii cu mâinile uitate în cârjă adastă, în pâlcuri, în inima satului. În zare, o trenă de praf împăienjenește privirile. Din senin, tăcerea e prăvălită în infernul unui zgomot, zuruind a fier. Un automobil maimuțărind modern uruitul căruțelor, stopează, și, în jurul lui se iscă o îngămădire de târg. Din „Chrysler” descinde un om zvelt, cu privirea albastră, rece și fixă, într-un obraz șifonat. Domnul Iuliu Maniu. Moșnegii își iau inima-n dinți, se apropie sfios, parc-ar vrea să sărute o icoană din biserică. Îi ating haina, fac cruce în numele Tatălui, Fiului și Sfântului Spirit, ungându-se pe pleoape cu degetele ce au împrumutat vrăji tămăduitoare. Căci haina dlui Iuliu Maniu, haina unui sfânt, are în închipuirea populară, puteri vindecătoare.

Vorbele idolului se îmbucă cu graiul sătenilor și în urechile tuturor răsună, parcă, spovedania mută:

Viața voastră este viața mea.

Pâinea voastră amară, pâinea mea,

Durerile voastre, durerile mele.

Sufletul vostru, sufletul meu.

Căci marea și adevărata sa oratorie este tăcerea.

Nu este un orator de incomensurabile proporții care să-ți răscolească sub tâmple fierbinți fiorii veacurilor. Cuvintele pe care le sensibilizează rareori prin metafore de

vaste sugestii defilează în ordine logică, călcând în pas îndesat pe caldarâmul silogismelor perfecte. Dialectician înainte de toate, familiarizat cu analiza miniaturală de a despica firul în patru părți egale, cuvântările lui nu impresionează decât prin finețea întorsăturilor, prin acel imponderabil infimizezimal care te încântă ca simfonia unei muzici și prin acea linie marmoreeană a logicii, în dosul căreia simți pulsând pumnul unei voințe implacabile.

Viața sa publică e farmecul unei linii simple și drepte. Totuși, nimeni nu știe să frizeze cu atâta șerpuitoare și surprinzătoare dibăcie echivocul, când rațiunea politică impune echilibrarea unei situații politice balansând în doi peri. În monarhia habsburgică nimeni n-a mânuit cu atâta rară îndemânare arta dificilă de a subtiliza realitatea aspirațiilor românești în pulberea de diamant a abstracțiunilor celeste. Găsea argumente infinite ca să împintenească atenția adversarului milenar spre basmul jocurilor sale dialectice: o mie și una de nopți.

Dacă adversarul vrea să-i smulgă, cu cleștele, o declarație pro sau contra unei teze, el știe să disece cu bisturiul problema controversată, dând lămuriri atât de ample și atât de amănunțite, încât... nu spune nimic. Căci nimeni nu este așa de familiarizat cu arta dantelată de a disimula acțiunea între afirmație și negație, camuflând busola voinței lui, ca acest cazuist fin.

Politica fiind un câmp al acțiunii și adeseori acțiunea politică neputând fi încununată cu laurii succesului decât în confidența intimă a tăcerii, d. Iuliu Maniu nu este

prietenul vorbelor ce descoperă din flanc gândul de realizare, îmbiind adversarului ustensilele de contracarare a planului urmărit.

Secretul succeselor sale politice este sentimentul religios ce traversează ca măduva vertebrelor credinței lui, darul rar al intuiției politice, ochii ageri ce sesizează nexul cauzal al evenimentelor, ofensiva pe care o execută totdeauna în defensivă.

Înzestrat cu instinctul aristocratic al perspectivei, nu se rătăcește în labirintul împrejurărilor, își proiectează privirea în inima realităților și, în pofida tuturor obstacolelor și împotrivirilor, își urmărește ținta cu încăpățânată tenacitate și statornică intransigență, apucând de coarne evenimentele ca să le domesticească. Este în această neextenuată încăpățânare ceva din pasiunea vânătorului ce-și urmărește fiara sau ceva din patima boierească a hipodromului.

Cu simțul de anticipare al nărilor pe care-l au caii, a presimțit totdeauna lupii primejdiei năvălind în miez alb de iarnă, turmentați de foame, asupra neamului românesc din Transilvania, constituit pradă de deznaționalizare moloșului străin, cu gura căscată peșteră.

Firile meridionale cu nestatornicia lor lirică niciodată nu pot bănuși imensa rezervă de dârză rezistență a acestui temperament de nord cu o inflexibilă coloană vertebrală a caracterului.

Nu-și evită adversarii, ca să-i imobilizeze printr-un truc de vulpe a strategiei, într-o capcană a șireteniei abil împăienjenită. Îi privește în obraz și ia lupta pieptiș, uzând de tactica relaxării voinței adversarului. D. Iuliu Maniu își

obosește în respirație găfăită și extenuată potrivnicii. Îi neurastenizează, îi exasperează. Când, însă, adversarul elastic încurcă firele tacticii sale în spirala șireteniei fără șira spinării, nimeni ca el nu cunoaște drumurile de ocol ale labirintului.

Întinat cu insulte, s-a ferit totdeauna de manierele de șatră ale parlamentului. Invectiva insultei nu i-a înveninat buzele în gureșă gâlceava parlamentară. Atitudinea sa sobră și verbul său academic reabilitează parlamentul alunecat la periferia bunului simț.

Nomazii hotărârilor îl socotesc indecis, pentru că nu s-a aventurat niciodată în zig-zagurile tribulațiilor. Căci fermitatea hotărârii nu echivalează cu facilitatea de a te decide pentru orice, în orice clipă și în orice împrejurare, târșăit de capriciul versatil al sentimentelor, argint viu fără statornicie. Politica nu e o poemă în proză a lirismului, e înainte de toate voluntarism, călăuzit în acțiuni consecutive de catehismul inteligenței.

Structura sa intelectuală este, prin excelență, juridică. Este juridică prin atavism. Căci el nu este numai strănepotul lui Simion Bărnuțiu, doctrinarul naționalismului românesc, care în inima veacului trecut a cioplit, pe Câmpia Libertății, tablele de izolare a neamului românesc, opunând un *non possumus* categoric ideii de anexare a Transilvaniei la Ungaria și pietruind prin aceasta drumul spre România Mare, el este și descendentul marelui Meheș²,

---

2 Dl Gh. Bogdan-Duică contestă, în lipsă de probe, în „Națiunea”, Anul IV, Nr. 6, 10 ianuarie 1910. Vezi, de asemenea, Ferdinand von Ziegler, *Die politische Reformbewegung in Siebenbürgen*, 1881, p. 527.

consilierul Curtii din Viena, care a redactat, la 1791, acel monument de revendicări naționale, care este *Supplex Libellus Valachorum* și în care se expun, pentru prima oară, cu o luminoasă și strânsă argumentare juridică, drepturile națiunii române din Ardeal³ și el mai este fiul unui tată care a renunțat să studieze teologia, pentru a putea apăra drepturile poporului în fața justiției maghiare opresive.

Di Iuliu Maniu se trage din nobilimea românească a Ardealului. Din cea mai pură și autentică aristocrație românească, care împotriva tuturor tentațiilor și tuturor obstacolelor în ascensiunea carierei, sfidând exemplele de lepădare de neam ca acea a conților Majláth, Mikó, Nákó, Kendeffy, Bethlen sau a baronilor Nopcea, Sina, Jósika etc., a rămas fidelă națiunii române, dând luptători de rasă, statornici în aceeași mare credință a neamului.

---

3 *Supplex Libellus Valachorum* a fost prezentat împăratului Leopold al II-lea de către episcopii Gherasim Adamovici și Ioan Bob. Argumentațiunea istorică a fost inspirată de Gheorghe Șincai. Prin *Supplex Libellus Valachorum* s-au cerut, în rezumat, următoarele:

- a) Expresiile jignitoare pentru români ca „tolerați”, „admiși”, „neprimiți între staturi” să fie șterse din textele de lege, fiindcă n-au niciun temei legal;
- b) Națiunea română să fie reintegrată în drepturile pe care le-a avut între națiunile regnicolare în cursul veacurilor XV-XVI în temeiul diplomei convenitului din Cluj-Mănăstur de la 1437;
- c) Clerul, nobilimea și plebea românească să se bucure de aceleași drepturi ca și clerul, nobilimea și plebea celorlalte națiuni din Ardeal;
- d) Alegerea funcționarilor și deputaților dietali să se facă în proporție cu numărul națiunii române din Ardeal, care după statistica întocmită la 1787 numără un milion de români între 1.300.000 locuitori.
- e) Județele, scaunele, districtele și comunitățile orașenești, unde români sunt în majoritate, să aibă numire românească sau, dacă populația este mixtă, numirea localităților să fie dată după numele cetăților sau al râurilor. Locuitorii principatului ardelenesc să se bucure, fără deosebire de limbă și confesiune, de aceleași drepturi și sarcini după cum fac parte din cler, nobilime sau plebe.

Alții moștenesc averi, dl Iuliu Maniu a moștenit idealurile naționale ale neamului românesc. Aceste idealuri i-au confiscat și i-au robit toate clipele.

Unchiul său, Simion Bărnuțiu, a proclamat lupta pentru autonomia Transilvaniei, ceea ce politicește echivala cu sfărâmarea unității statului maghiar și ruina dualismului, predoslovia unității noastre naționale. Dl Iuliu Maniu a apărat moștenirea politică a unchiului său cu o ageră intuiție istorică și cu îndemânarea îndrăzneată a unui cal troian introdus în cetatea dușmană.

Posteritatea îl va așeza în raftul de stejar al istoriei și judecății obiective. Numai atunci va străluci în toată splendoarea valorii sale și numai atunci se va înțelege cât de avare sunt aprecierile noastre față de acest om, tenace și taciturn.

A avut și un noroc personal. A avut norocul să întâlnească, obraz în obraz, piept la piept, doi adversari de altitudine istorică, să macine voința lor în piatra de moară a voinței lui. Unul a fost contele Ștefan Tisza, celălalt masivul om de stat, Ionel I. C. Brătianu. Politica celui dintâi a fost sfărâmată în revoluția trandafirilor de toamnă din 1918, celălalt a fost biruit după ce mâinile sale, uscățive și scheletice, s-au încrucișat, creștinește, în semnul morții, pe piept. Prima a fost o biruință națională, a doua, o victorie politică.

București, 12 septembrie 1928.

Intrarea în viața politică

Calendarul a însemnat ziua de 8 ianuarie 1873, când Iuliu Maniu a văzut lumina vieții în mediul nordic al orașelului mohorât Șimleu Silvaniei.

Părinții lui erau dr. Ioan Maniu și Clara Coroianu, fiica marelui naționalist Iuliu Coroianu⁴, care a îndeplinit,

---

4 „Timpul macină energiile. Oamenii se duc unul după altul. Viața este în veșnică curgere între casa natală și crucea de cimitir. Nimic nu poate schimba destinul mut al tăcerii eterne care ne așteaptă pe toți deopotrivă. Înaintea morții albe ce-și flutură îngerește aripile ne plecăm cu toții capul ca în fața unui mister fără dezlegare. Mor și frunțașii vieții noastre ardelenesti, mor oamenii care și-au plimbat silueta, mândră și luminoasă, printre noi. Cu ei nu coboară în mormânt numai o existență efemeră, ce ne-ar putea lăsa impasibili pe noi toți deopotrivă, cu ei se închide în sicriu ceva din suflarea de busuioc a poveștii noastre, o poveste de lacrimi, înfrângeri și biruințe. Și-a închis pleoapele grele ca de plumb și darnicul octogenar Iuliu Coroianu. A fost un român bun bătrânul acesta, în accepțiunea cea mai nobilă a acestui cuvânt. Și acesta este titlul cel mai înalt de glorie pe care îl poate avea un român, bun, nu în sensul circulant al acestui cuvânt. Nu un profitor al tricolorului, nu un speculant care-și schimbă naționalismul în dividende și jetoane de prezență. Un român care nu și-a închinat niciodată steagul credințelor în fața adversarilor, dar și-a închinat viața neamului său. Un român care nu și-a plecat capul mândriei înaintea fastului aristocratic al măririi, dar și-a plecat urechea inimii la pământ, să deslușească zvonul surd al durerilor opincii. Semnul distinctiv al

între cele mai dificile împrejurări, funcția de secretar general al partidului național român.

Bunicul său a fost Teodor Man, țăran fruntaș din Bădăcin, căsătorit cu Ileana Bărnuțiu, sora lui Simion Bărnuțiu, naționalistul cu viziune profetică, care în 1848 i-a împiedicat pe românii ardeleni să-și dea adeziunea la uniunea Transilvaniei cu Ungaria.

Teodor Man a murit prin anii 1835, când fiul său Ioan Maniu abia împlinise doi ani. Ioan Maniu a fost crescut, deci, de sora lui Simion Bărnuțiu, pentru ca educația lui să treacă apoi în grija unchiului Simeon, când la vârsta studiilor lui academice mamă-sa și-a închis pleoapele.

Ioan Maniu studia teologia. În urma unui schimb de corespondență cu Simion Bărnuțiu, care-l consilia să urmeze o carieră tehnică, Ioan Maniu, care studiasse teologia numai la dorința mami sale, părăsește această disciplină și se-nscrie la Facultatea de Drept din Viena, pentru a apăra, potrivit testamentului spiritual al lui Avram Iancu, drepturile neamului său în fața justiției maghiare.

---

personalității sale a fost curajul. Nu curajul agresiv care caută cearta cu lumânarea, un curaj civic și defensiv pus în slujba neamului. Era mândru, de o curcitoare mândrie. O mândrie care nu umilește și sfidează, o mândrie născută din cunoașterea propriei sale valori. Integru și intransigent, dârz și înflăcărat, Iuliu Coroianu a fost veșnic în primele rânduri de luptă. Nu scăpa niciun prilej, la întruniri publice, în convorbiri particulare sau la bară, să susțină, dârz și mândru, drepturile poporului său. A fost un avocat excelent, un criminalist strălucit. Argumentele lui erau lovituri de stilet, verbul lui răsfrângea feeria crepusculului, iar inteligența lui suplă se mișca cu o uimitoare îndemânare printre rețelele ghimpate ale paragrafelor juridice. Cu Iuliu Coroianu nu moare un om cotidian, care și-a petrecut existența în banalitatea mereu aceeași a efermeidei, cu el moare o figură de sărbătoare, cu viața împărțită între zidurile sure ale Seghedinului și cerul liber al întrunirilor populare. Iuliu Coroianu e o noțiune.” (Sever Stoica, „Patria” din 31 martie 1927).